

Sermo secundus operis principalis est de dispositionibus febrium et continet duos tractatus.

Tractatus primus secundi sermonis est de feb. et quibusdam accitibus eaz et continet capitula quinque.

Capitulum primum pñemiale.

Astitia prima que sui bonitate disposuit singulis secundum meritum et exigentiam sue nature quod de perfectione merent seipsas manifestat in corpore animalium unum membrorum principale constituens quod distribuat et dispensat calorem naturalem et spiritus ceteris membris quibus consent secundum eorum exigentiam et naturam: tale autem membrum est cor aut quod loquendo cordis existit in animalibus corde carentibus ea propter cor est sicut rex in regno qui in medio regni existens providet singulis partibus regni de his que ad eaz bonam existentiam perveniunt: sicut igitur cum rex deficit in seipso aut propter exercitum sibi supervenientem et totum regnum communicat in defectu non autem opus quod si pars regni deficit quod ob hoc ipse rex deficiat: sed potest rex illum supplere defectum: sicut et corde deficiente tanquam rege in regno suo propter eventum egritudinis alicuius et defectus et egritudo communicat ad totum qui si sit multus: et mors subsequitur cum de ratione principis fit alijs subvenire et non ab alijs subveniri si vero non superfluat nimium potest a seipso reparari si defectus fit tantus aut cum auxilio medicine: que cum cor quod est principium: et fons caloris inati et in seipso et etiam diffusivum totum: nullus autem aliorum membrorum sit tale: opus quod inflammatione cadente in eo ut totum corpus inflammetur quod de inflammatione alicuius alterius membri non contingit. hinc igitur est quod febris sit calor extraneus in toto existens ab

Auer. 2. sul
colliget capit.
9. in fine.

existens ab inflammatione illius membri accidit qui il-
 laz potest coiccare ad totum et non alterius. hoc autem est cor
 et postea dicimus quod febris est propria passio cordis et quod
 primum subiectum febris est cor: cum igitur tres particule sint
 in corde principalissime quibus prestat substantia. scilicet caro cordis
 humores qui sunt in corde: et spiritus et tres erunt principa-
 lissime dicitur febris: autem. n. calitas preternaturalis ex his in
 corde primum accedit in solida cordis substantia: autem
 in carne et ibi erit sicut in radicis et in minera et in fa-
 cto esse ita quod nec dici poterit quod cordis substantia sit
 calefacta et exinde calitas transibit ad humores et spiritus
 qui inde calefiant neque calefacti erunt in facto esse: et
 est sicut genus febris. quod dicitur ethica aut calidum preternatu-
 ram primum erit accessum: et in facto esse in humoribus
 cordis: et exinde transibit ad alia duo. ita quod illa duo
 calefiant: humores autem calefacti erunt: et tunc est secundum ge-
 nus quod dicitur putrida: autem illa caliditas preternaturalis erit
 in spiritu: ut in minera et facto esse sicut dicitur est dicitur alijs:
 et tunc est tertium genus quod dicitur ephimera. De his autem fe-
 bribus valde modicum ad nos spectat dicere: tanta enim
 est copia librorum in quibus eorum materia recte et diffuse
 tractatur et tunc est eorum primum eventus ut in ipsis
 sit continuu exercitium medicum: ut valde sit imbecillis
 medicus qui in sanationibus contingat errare in cura et non
 effugiat a mortalibus se non impediendo de eis iuxta
 preceptum Galeni. Ad morturi solis pronosticis sunt di-
 mittendi: et sic ab eis fugiendi. Et nisi forent quedam ex-
 tranea per quosdam auctores narrata et etiam aliqua se-
 creta et experta que apud nos sunt in aliquibus eorum pre-
 cetero hunc sermonem excludissemus ab opere. De effu-
 mera autem nihil dicam quonia ipsa facilis curationis
 existit inter omnes ut stolidus sit medicus qui ut
 in pluribus eadem die non sanat quod si eius cognitio
 sit difficilis: dictum est quidem antea quod non est pre-
 sentis operis egritudine: sed per signa docere cogno-
 scere.

Excelsa de
 terminacione
 e effimera.

Tractatus Primus.

scere. Dicemus ergo de putridis aliquid & primo de dispositionibus que antecedunt illas.

Capitulum 2. De dispositionibus que febres putridas antecedunt.

Duplex est dispositio que antecedit febres putridas. scilicet laxitudo corporis: & rigor qui in interpolatis febribus accidit. si quidem laxitudo antecedit feb. per tempus sub hoc sermone non cadit: sed ubi de preseruanda sanitate tractat & sic processerunt omnes medicis naturales auctores. Si vero feb. sit coniuncta tunc propria & composita & visitata cura febrium laxitudinalium inuenit. Sed ex proprijs quidem que magis conferunt omni alia medicina est camomilla. Et dixit Aui. quod caliditas eius est similis caliditati animalis cum in aqua modicum dico seruet & post frictionem multam extenuatum in decoctione eius aliquantulum calida extrema ponatur cuius etiam suffumigium in febriente dolore capitis alleviat ut sepiissime sum expertus.

Ad laxitudines.
Camomilla.

Visnea.

Suffumigatio facta febrienti cum visnea multum presert laxitudini. Et vnguentum etiam compositum in quibus in gredis visnee multum conferunt. Ad tollendum autem rigores interpolatarum reubarbarum bibitum & inunctum est singulare presidium. Et sicut hoc serapinum bibitum & inunctum. Succus autem centinodie. i. corizole ante horam accessionis sumptus per unam horam presert valde. Si autem detur pars oppoponacis ante accessionem cum vino aut melicrato illum tollit. Et Kirandus dixit si viventis muris caudam & pedes & nares & aures abscideris & in paneo ligaueris & ad collum suspenderis omnem typum & rigorem etiam febrium antiquarum eijcit. Terram etiam partem florem & summatum abrotanum & misceatur cum oleo & ex eo fiat inunctio ante horam accessionis & presert valde. Loquatur etiam calamentum in oleo & proprie motanum & ante accessio-

Ad rigores.
Reubarbarum.
Serapinum.
Succus centinodie.

Oppoponax

Extremities muris

Abrotanum.

Calamentum

nem si corpus ea inungitur rigor tollitur vt dixit Gal. Et hec et alia cōmunia q̄ inuenimus in libris continue experimur sicut sunt inunctiones q̄ sunt in oleo nardino et costino vel castoreo et sic de alijs puto autem tutius per extra approximata rigorem tollere q̄ per intra sumpta.

Caplin. 3. De eradicatione febris difficilis eradicationis seu separationis.

Simul nunc dicemus q̄ cōferunt febribus difficilis separationis: sed postea particulariter de quotidiana et quartana. hec enī sunt sole q̄ difficulter separātur. Et dixerunt auctores q̄ nigella approprietate cōfert vtrifq̄. Et q̄ etiā aqua et semen cuscute valde sit vtile. Et dixit Dyal. q̄ si in quartana tollātur quattuor radices plantaginis et tres in tertiana et coquātur cū quattuor ciatis aque: vini aut cum tribus et comedātur et bibātur tollūt febres tertianas et quartanas quādoq̄: sed nō semper vez inuenimus. Et Auicē. dixit q̄ debent esse quattuor. 3. vini cōmixti. Et quidā dixit impleatur vas figuli floribus perfici et obturetur bene os et finatur macerari sub terra et postea exprime oleū qd̄ egreditur si ergo patientis inungātur pullus et tempore dicto oleo ante accessionē febris omnes febres putride sanātur. Ego autē dico q̄ circa eas ambas habeo experientia pulchraz et est. ℞. passulaz enucleatarum: sumiterre: bedeguar: eupatorij: squinanti: apij: corticuz radicum feniculi: radicū anisi: capilliuene. anisi: mastice: lupuli: añ. coquantur perfecte et de hac coctione sumatur omni mane vsq̄ ad .3. iij. post multos vero dies decoctionem facio solutiua cum mirabolanis citrinis kebu. in dis videlicet añ. partem. j. cuz alijs. Sed in quartana plus de in dis appono in quotidiana flo

Nigella.

Cuscute.

Radix plant.

flos peticti

Expertum in
grana et am
phterina

Tractatus Primus.

plus de chebu. z quādoq; appono additionez reu-
barbari vel agarici alr addo reubarbaz vel aga. fi-
cur dispō idicat z iueni miz. ¶ Et dixit mibi fide-
delis socius z prudens i arte q; si coquat herba que
dicif daneta in vino z def ex eo oi mane ciatus vn^o
patienti mire sedat febres difficulter separabiles.

Daneta,

¶ Capituluz. quartuz. De febre quartana z quoti-
diana simul.

Uolo primo dicere de quartana q̄ scripserunt
antiqui demū ppria nostra pp q̄ magis secti-
mus hunc sermonē. ¶ Et Dyaf. q̄ dez dixit de q̄r-
tana coquant radices spargi in duplici vase z bibat
patiens .vij. diebus de hac decoctione z balneatur
sepe z caueat. ab aq̄ frigida. nā miz est qualiter seda-
tur quartana. z ego aliquādo sum expertus. ¶ Cle-
ruz dixit etiā q; succus plantaginis minoris si cuz
mulla def duab^o horis ante accessionē quartanario
miraberis effectū eius z pro certo exptus sum q; cō-
fert. ¶ Et dixit etiā q; si quattuor semina elitr opio
q̄ dicitur herba rabiosa z verucaria bibant a quar-
tanario ante accessionē cū vino maximū sunt reme-
diū. ¶ Et dixit Amech si induat mulier vestimen-
tuz viri dū fetū parit deinde induat ipsuz post ipaz
postq; abluat ipsum recedet ab eo febris quartana.
¶ Et dixit et si accipiat cor serpētis dū viuut z su-
spendat sup q̄rtanariū eradicat. ¶ Si et spoliū ser-
pentis dū viuut sup ipsuz suspendat idē facit. ¶ Et
dixit dentes omniū serpentū quādo eradicant duz
viuut z suspendunt super quartanariū tollunt ab
eo quartanam. ¶ Et si ambo oculi si ligent i pāno
lini z suspendant super adiutorii sinistra remouēt
febrem quartanā. ¶ Idem aut facit fm euz z erica
auris sinistra canis suspēsa super ipsum z dixit imo

Radix spargi

**Succ^o plan.
minoris.**

**Semē eluro
plon.**

**Cor: spoliuz:
dentes: oculi:
Serpentis.**

**Erica auri si
alitre canis.**

omni febrī nō modice cōfert. ¶ Et dixit kirādus si
 cor leporis ligetur in pāno bisino ⁊ liget ad colluz:
 q̄rtanarios p̄fecte sanat. ¶ Et itez dixit q̄ epar dī
 phini assuz ⁊ esuz q̄rtanā ⁊ tertianā summe sanat ⁊
 oēs typū. ¶ Et Rasis dixit q̄ si suspenderit araneā
 albā capientē muscas ⁊ ligaueris in pāno lineo cū
 aliquo ceroto ⁊ liniat super pānum ⁊ applicet fron
 ti valet tertianario. Et dixit q̄ ipsa vīna ī cānaz po
 sita ⁊ suspensa musculo brachij valet contra febrez.
 Et si terat in pāno ligno cuz manu sinistra sumpta
 ⁊ suspendat brachio sinistro cuiuslibet quottidia/
 narij valet. ¶ Et dixit tella aranea super collū po
 sita curat tertianā ⁊ quartanam ⁊ similt̄ bibita cum
 vino puro per vnam horaz ante accessionē. Ego at̄
 dico expertētia propria q̄ si semen hipericon cōtun
 datur ⁊ cū vino betur in potu quartanario ante ac
 cessionē multū cōfert. ¶ Cū nectare autem nostro
 solo qd̄ supra scriptū est capitulo de melan colia 1az
 multos sanauit dans ex eo bibere ciatū vnuz mane
 in ieiuno. ¶ Sirupus mirabilis quo omnes sano
 R. apij: fenculi: petrosily: spargi brusci añ. ℥. j. li
 gue ceruie. ℥. ij. came dreos camepitheos: añ. ℥. d.
 j. carui: ameos: capparīs añ. ʒ. s. cuscute. ʒ. ij. ros. san
 darozum ana. ʒ. ij. succi boraginis lib. ʒ. zucchari q̄
 sufficit fiat sirup⁹ de quo sumat omni mane vsq; ad
 vij. dies. postea. si qua digestio in vīna apparet flo/
 botoma patientē de vtraq; saluatella manus ⁊ est
 vena que est inter digitū parū ⁊ anularē ⁊ sinatur
 sanguis egredi s̄m virtutez. ¶ Sirupus cōis quez
 pater cōposuit. R. radicū spargi: apij: brusci: petro
 sily: lngue ceruine: capil. ve. en diuie: camepitheos
 boraginis: buglo. lupuli añ. ℥. d. ʒ. pas. ros. liquiritie
 violarum añ. ʒ. s. ciperi spice. squinati: fenculi: anisi
 cassie añ. ʒ. ij. masticis. ʒ. j. epithimi: polipodij añ. ʒ.
 j. reubar. ʒ. ij. s. cū zucchari lib. ij. ⁊ modico aceti fiat.

¶ 3

Cor leporis
 Epar delippi
 ni

Aranea el. re

Tella aranea

Semen hiperi
 riconi

11 de rothi

Sirupus el.

Sirupus pa
 ternus

Tractatus Primus.

Succ^o eupat^o
toij.

Sif. alius pa
ternus.

Bal. secretū.

Troscifet.

siropus. ¶ Et a magistro meo magistro Antonio de
parina qui multa experimēta sciebat hoc habui qd
si bibatur ante accessionē quartane per duas horas
vel tres ex succo eupatorij vsq; ad ʒ. iij. cum modi-
co vini subtilis sanat quartanā sit aut eupatorium
illud qd vere est eupatorij z nō illud quo cōmuni-
ter vtunt medici. ¶ Siropus alius quez cōposuit
filio suo minori fratri nostro cui^o qrtana erat a fleg-
mate frigido melācolico per viāz cōgelationis. ¶ R.
radicuz spargi brusci: feniculi: melisse z radicū eius
epitimi: camedreos: boraginis passulaz: polipodij
añ. ʒ. s. infundant omnia in lib. v. boni vini calefacti
per diem z noctē deinde ferueāt feruore vno deide
coletur vinuz ab eis cui addat mellis dispumati bo-
ni lib. j. z coquat lēto igne vsq; ad spissitudinē sicut
inlep: z tunc clarificet z duz feruet clarificatōis gra-
tia in fine in petia rara iste spēs ponant z dimittant
ibidez cōtinuo. ¶ R. cinamomi: cassie: spice: cuscute:
cipert: seic peonie: piperis lon. masticis: liquiritie
assari: costi: corticū radicum cappariz: semine apij:
añ. ʒ. j. seminis anisi. ʒ. ij. Dosis ab .ʒ. j. vsq; ad ʒ. ij.
cū tantundē aque zucchari. ¶ Secretū qd a Bal.
suscepimus qd nō solū qrtane: sed omni frigiditati
stomaci: z corruptioni: z malitie appetitus: z debili-
tati renū pfert. ¶ R. vini antiqui boni odoris lib. iij.
mellis lib. j. ʒ. ʒ. ʒ. heil cardamomi añ daniel. j. s. te-
rantur z misceant cum supradictis z fiat sirop^o. Do-
sis colear. j. cum aqua frigida. Circa quotidianam
autem vtimur frequēter troscifis sumptis ex sece-
tis Bal. z sunt hū. qui dant qn materia est digesta.
¶ R. spodij: eupatorij: seic cuscute: seic endiue ber-
beris añ. ʒ. iij. xilal. dragaganti anisi absinthij doro-
nici: ʒ. j. terant z cribellent cū aq. cala al. clara z fiat
inde trocisci quoz vnus sit ʒ. ij. z bibantur cū siro-
po acetoso .vij. diebus z eradicabitum sebris.

Additio.

Queda matrona fuerat hñs quotidianã p mē/
sem z quidã medic⁹ docuit ipsaz q̄ in pan. frigoris
acciper de milio solis cū vino vel aq̄ z fecit ter z nō
habuit post nisi ter. Ego cuidaz quotidianoario feci
dari. ʒ. j. talis pul. cū aq̄ tepida añ horã accessiōis cū
audisset ab illa dñã z in veritate nō habuit accessio
nē. cui tñ durauerat p mēsem z ampli⁹. De rōne vñ
q̄ debeat valere qz diureticū valde ē z absteriuū q̄
p̄ ex eius aspitate: cū est pul. qz tanq̄ arena z p̄ sile
creditur q̄ limatura ferri accepta mane cū vino eēt
ibi bona vel quoq̄uo accepta in cibo vel posset dari
sirop⁹ cuʒ aq̄. d. limature in mane siqs vellet accipe
limaturã z c. idē valeret totū sopradictū in tertiana
z maxie in tertiana no. z adhuc q̄rtana vel erraticas
vel qualibz difficilis erradicatōis z hoc de milio so
lis in quantitate. ʒ. ʒ. vel plus s̄m necessitatem.

Capitulū. 5. De causone: emitriteo: tertiana: fe
bre pestilentiali: z alijs similibus.

Non solū nos iducit vt ista q̄ñ infimul i eodē
ponam⁹ caplo q̄ñ p̄slando q̄litati eiusdē: sed
etiã qz pauca p̄ter scita cōia enunciant ab alijs z vt
dixim⁹ circa principiū tractatus istius deficit i se me
dic⁹ q̄ tātis habitis curã adiplere nō pōt. **E**dico
ergo q̄ ad oēs febres acutas vt est causon z cōsiles
aq̄ cucurbite assate in furno cū prius postea iuoluif
multū cōfert. z sedat sitiz z si detur cū zuc. lenit vñ.
Sit at̄ dosis aq̄ ab. ʒ. iij. vsqz ad lib. ʒ. **E**odē aut̄
seruozes quātūcunqz sint maximi: p̄siliū sicut est in
aqua die vna vel nocte infusus z bibitū vsqz ad. ʒ. ij.
cū zuccha. vñ iulep vel s̄miabi illos sanat. **E**tolli t̄
at̄ mirifice febrē incēhuaz z causonē: portulaca trita
z cū faria ordeī mixta z s̄o z hipocūdryis applicat̄.
Ed se. at̄ infantū q̄ cū mlt̄a sūt stipticitate dissoluaf

Aqus cucur
bit̄.

Pasilum.

Portulaca

Ed feb. infan

rum

Tractatus Primus

fermētuz pistoruz in aqua z dimittat p duas horas
postea colet z misceat cū .j. s. de spodio z q̄rta pte
z .j. de croco. z .j. i. zuechari tabarzet cū aq̄: predictae
sunt tres res. sedat. n. sitiz z feb. aufert. ¶ Adducā
aut ad hoc capitulum plura eoz que scripta sunt su
pra ad ardore stomaci z maxime troicisci ibi positi q̄
etiam cōferunt ad ardorem vrine. ¶ Kirandus de
feb. tertiana dixit. q̄ si paties vngat ex succo ozimi
mixto cum stercore yrundinis sanat. z puto q̄ vult
q̄ fiat inūctio ante aduentū porrysmi. ¶ Et si scoz
pio cōmunis ponat in cotila. j. olei in diminutione
lune z ante horam accessionis vngat dozus a sur-
sum vsq; ad deorsuz z extremitates manū z pedū
z frōs z caput sanat quotidianā: tertianā: z quarta
nā: ¶ Et iterū dixit vngule dextre manū vrsi po-
tate omnē febrez eijciunt z ides pili fumigati z por-
tati. ¶ Nos aut in his fezibus periodicis q̄ sunt
de materia calida propinam⁹ radicez camomille cū
ozimelle in potu vel cum sirupo acetoso zuechari.
¶ Et mirabiliter quidē oēs in feb. pestilentialibus
laudauerunt z precipue Gale. boluar. cū vino bibi-
tū multū limphatū z adhuc magis si cū vino z aq̄
ros. bibat: imo dixerūt q̄ sic prohibitū a pestilentia
preseruat. ¶ Et dixerūt q̄ mirabile est i emitriteo
vt detur in potu sempiterna z sifimbrū z agrimonia
admixto safin al safim z aqua maioli celestis. ¶ Et
in ethica dixerūt q̄ lac acetosuz quādo bene digeri-
tur z est sine butyro multoties illam sanat. Opera-
tio autē lactis acetosi est. Accipe lac caprinū mūda-
rum habēs bonitatē ex sanitate actuali z gratuitate
pascui z extrahat butyru z dimittatur in nocte in
aere tēperato z mane agitetur vehemēter z exclu-
datur spuma eius. Et nos cōia reliqua finimus per
quirenti q̄ in alijs libris medicine scribuntur.

¶ Additiones.

Succ⁹ ozimi

Oleū scoz-
pio

Angule dex-
tre man⁹ vrsi.

Radix camo-
mille te.
Bolus arme-
nus.

Modus ace-
tosan di lac.

Quedā mulier antiqua florētie habuit a quodā medico salernitāo regis Federici q̄ centaurea pista ta et potui data valz ad oēs feb. remouendas et dixit se pluries exptū: et Nicolaus in antidotario maiori. dicit q̄ centaurea minor febris fuga fel terre idē esse.

In augmento et statu causonis v3 omni die dare sirupuz vio. ad bibendū in cuius lib. fit resoluta. 3. j. camphore remouet eniz putrefactionē hu. et thaly i comēto sup regni. et ego expertus et sum et inueni cā phoraz facientē euadere a putrefactione humorū et pp hoc eā dedi in egritudinibus pesti. et putridis.

Tractatus. 2. secūdi sermōis. De variolis et morbillis et cōtinet capitula tria.

Capitulum. 1. De cura variolarū et morbillorū.

Nos at nō posuimus curā febris sanguince q̄ dicit sinocha nisi pp facilitatē sue curatiōis i qua etiam medicus satis grossus errare nō potest: nam sola slobothomia ducēdo ad sincopiz si virtus et etas sustinet curas. Et nos qdē multos slobotho matos ad sincopiz subito et pfecte illaz curauimus: sed curā variolarū et morbilli ponemus qui sequunt illaz feb. nō q̄ possum⁹ ponere aliqua simplicia maxime prelaudata in eis ab auctorib⁹ sicut fecimus in alijs morbis et nostra fuit intētio prima sic intendere in toto opere. sed vt opus istud magis perfectuz existat. Et lz quidē sint dicta cōia que scribent: attamen longa experiētia sunt v3itata a nobis vt p̄sus cōfidam⁹ in eis. Dicaz aut̄ sil de eis sicut et auctores medicine fecerūt qm̄ materia est eoz vna lz variet i forma erit eoz similiter vna curatio. Eoz. n. materia vt dixit Isaac est mā acq̄sita in matrice in generatione fetus que diutius est seruata tanq̄ supflua in locis aliquib⁹ iuxta cutiz postmoduz vero mota p̄cursu etatis a p̄tinētibus cibis et potib⁹: et morib⁹ et quietib⁹: somno: et vigilia ꝛc. agit a natura vt ex

Ex quib⁹ variolis et morbillis generantur.